

ЭНГСИЭЛИ

Нам улууһун хаһыата 1935 сыл алтынны 5 күнүгэр төрүттэммитэ

1999 с.
Бэс ыйын

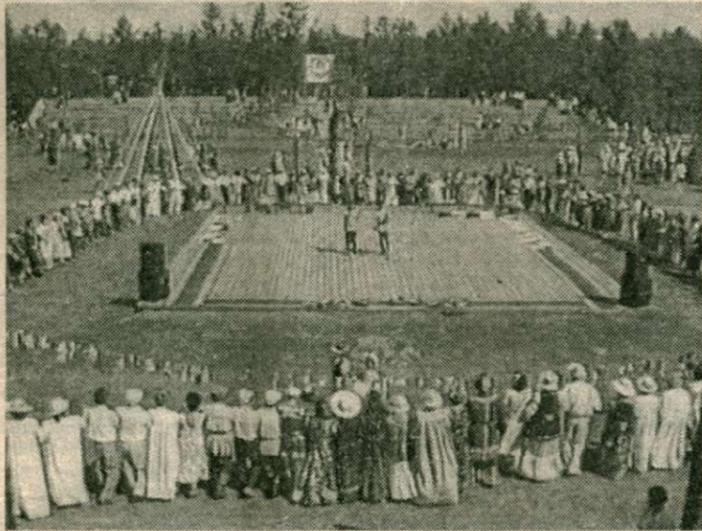
24

күнэ

чэппиэр
№ 77-78 (8607)

“Тыл - омул баар-суох сыаннаһа уонна быстыспат бэлиэтэ. Хас биридди норуот бэйэтин ураты майгынаах культуратын, үгэстэрин, тылын харыстыыр сувереннай бырааптаах.”

Саха Республикатын Тыл туһунан Сокуонуттан

УРУН ТУНАХ ЫҤЫАҔА

Бэс ыйын 21 күнэ. Саргылаах сайыммыт салаллан, ыраас халлантаан урун күммүт, үөрбүт-көппүт мичээринэн, сырдыгы, сылааһы дэлэччи ыста.

иттан Сока Гаккай общество делегацията ити общество вице-президеңэ, тойон Косаку Это салалтатынан ыалдьыттаата. Ядһиияттан Сока университет проректора, тойон Масами Кита, тас дойдулары кытта сьһыаннаһы-ыларга Департамент начальнига, тойон Эйдзи Обучи, тылбаасчыт Мичигути Сачие кэлбиттэр.

Сахабыт сириң сайынгытын оройо буолан, от-мас силлэгитэ сиппит. Тийт мас мутукчата, хатыг сэбирдэҕэ сиккиэр тылга тэлимни ооньбууллар.

дьяһалтатын баһылыга А.Н. Ядреев киин трибуна ттан стадион орто тугар оҥоһуллубут уруу ттүһүлгэҕэ киираллар.

Быйылгы ыһыах уратыта ыһыах киин ттүһүлгэтин аңар кырытынан төгүрүччү чэчир анһылыбыт.

А.Н. Ядреев кылгас кириин тылыннан юбилей даах ыһыағы аһар.

Быйылгы Юбилейдаах ыһыаха ыңгырылаах ыалдьыттар кэлбиттэр. Кинилэр ортолоругар СР Президеңэ М.Е. Николаев, СР Правительствотын председателэ В.М. Власов, РФ куттал суох буолуугугар сэбиэтин секретэрэ В.В. Путин, СР Японияҕа бэрэстэбиитэлэ, биниги биир дойдулаахпыт Н.А. Барамыгин, Ил Түмэн депутаттара Г.Г. Местников, А.Н. Жирков о.да бааллар. Кинилэри кытта Япония

ыһаллар. Уйэлэр кирбиилэригэр быйылгы урун тунах ыһыагар олоххо тугу ситисиппитин, тугу үлэлээ-биипитин-хамнаабыппытын кэнибитин хайыһан анааран көрүөхтээхпит.

XX-с үйэни саха омуга улуу нуучча норуотун кытта бииргэ олорон, үлэлээн-хамнаан, түмүктээн эрбиг. XXI-с үйэҕэ атын омукары кытары алтыннан, саха кинитэ сайдыаҕа, билиитэ-көрүүтэ диниригэ. Ол инниттэн ыччаты саңа олоххо эрдэттэн үөрэттэрэн бэлэмнибит. Кэлэр үйэ эдэр-чэигэн, сайдыылаах өйдөөх-санаалаах ыччаттарбыт үйэлэринэн буолуоҕа.

Ыһыахха быйыр-былыргыттан саха таңаһын танчыы, аһын амсайы, кымыһын иһи үтүө үгэһэ күн бүгүнүгэр диэри тийээн кэллэ. Ити саха культуратын, үлэтин көлүөнэттэн көлүөнэҕэ биэри тинигэ.

Биниги иннибитигэр сүңкэн сорукар тураллар. Олортон боччумаахтара - экономиканы сайыннары.

Улуу суохтоохторо, ыһыахтар кэнилэриттэн от үлэтэ саҕаланар. Хас биридди киһи, эдэриттэн кырдыаһыгар дылы оттоһунна кытан, кэлэр кыстыгы бэлэмнээх көрсөргө кыһаллаахтаах. Элбэх хорууппуйу, хаппыыстаны, атын да оҕурут астарын үүннэрэн, нэһилиэнньэ остуолун дэлэччи кизгэтиэххэ. Дьоллоох, доруобай буолуҕ. Нам сириң дьоннор.

Эбэрдэлэр кэнилэриттэн ыһыах аһыллыгытын театралызовалнай көрдөрүүтэ саҕаланна. Манна Эңсиэли хотун (Яна Орлова), Нам тойон (Владимир Федоров) аҕыс уолунаан, улуу бастакы кулбута Павел Сивцев (Василий Бурнашев), алгысчыт (Владимир Николаев) аал уоту аһатан, алгыс тылларын эттилэр. Быйыһыгар кыра оҕолор үңкүүлэрин бөлөҕө көрөөччүлэри үөртэ. Театрализованнай представление режиссера Иван Новиков. Сценаристар Сивцева У.Д., Рехлясова Л.Д. Оҕолор үңкүүлэрин Александр Окоемов бэлэмнээтэ.

Егор Түбэ тылларыгар, Гаврил

Слепцов музыкатыгар, Василий Зырянов тупсаран оҥоруутугар «Нам сирэ» - диэн саңа ырыаны уус-уран самодетельность холбоһуктаах хора ситиһиллээхтик толордо.

Ыһыағы сабыы церемониятыгар Дмитрий Кривошапкин Максим Аргунов доһуһоллааһынынан оһуохайы таһаарда. Салгы фольклорнай концерт көрдөрүлүннэ.

Юбилейдаах ыһыағы аһы кэниттэн ыңгырылаахтар уонна ыалдьыттар сахалы астаах ттүһүлгэлэргэ олорон, эмис үтэһэлээх эти, уохтаах кымыһы амсайдылар. Сонуну тарҕатар маассабай средстволарга эрдэттэн биллэриллибит программанан, Нам улууһун 200 сылыгар аналлаах ыһыах ыһытылына.

В. СЫРОМЯТНИКОВ

«НАМ» ТРК ттүһүрүлэрэ

Сурутуу-99

КУУТУУЛЭЭХ ХАҤЫАПШЫТ

Михаил Николаевич ДЬЯКОНОВ, улуу мунһаһын депутата, 1 Хомуустаах олохтооҕо, оскуола завуһа:

«Эңсиэли» хаһыакка куруук сурутабыт, биниги ыал хаһыата суох кыайан олорбоптут. Атын хаһыаттар иннилэриң бастаан «Эңсиэлини» ааҕабыт. Улууспут хаһыата кэникиңнэн элбэх интэриэһини сонуннаах, күүтүүлэх хаһыат буолла, эдэр үлэһиттэр баалара биллэр, проблемнай ыстатыйалар бэчээттэнэллэрэ үчүгэй. Киин хаһыаттартан политика эңин туһунан суруллара эмиэ соңун. Редакция үлэһиттэригэр бары үчүгэйи, таһаарылаах үлэни баҕарабын.

«Эңсиэлигэ» сурутуу бүтэрэ биир хонук хаалла. ТИЭТЭЙИН!

В администрации улуса

О ПРОВЕДЕНИИ КОНТРОЛЯ ЗА ПОДВОЗ ВОДЫ НАСЕЛЕНИЮ И РЕГУЛИРОВАНИИ ИХ ЦЕН

В целях социальной защиты населения улуса от необоснованного завышения цен и от некачественного оказания услуг по обеспечению привозной водой спецавтотранспортом всем и юридическими и физическими лицами в улусе, не зависимо от ведомственной подчиненности, распоряжаюсь:

1. Инспекции охраны природы (Попов М.С.) привести деятельность по подвозу воды в соответствии с существующим водным кодексом РФ, действующими положениями и законодательством РС (Я) и РФ.
2. ГПСЭН (Хохолова В.С.) провести сан. паспортизацию автотранспорта на основании приказа Госкомсанэпиднадзора РС (Я) № 56-д от 23.06.98 г.
3. Обязать всех лиц, оказывающих услуги по подвозу воды, заключить договор на отвод воды с МУ НУ ЖКХ.
4. МУ НУ ЖКХ (Кобяков А.Г.) обязать лицензию на водопользование оформлять на всю потребность с Нам (частного) и муниципального сектора жилого фонда), в целях отвода объемов другими лицами на платной основе.
5. Цену на подвоз воды за 200 л (1 бочка) для всех лиц, занимающихся подвозом воды утвердить в размере 5 (пять) рублей на основании расчетов МУ НУ ЖКХ, рассчитанных по Постановлению правительства РС (Я) № 111 от 22.03.96 г. «Методические указания о порядке формирования цен» тарифов на продукцию, работы, услуги» и записанных в Министерстве ЖКХ в январе 1999 года.
6. Управлению экономики (Тарасова Н.И.) при изменении цен на составляющие затрат по подвозу воды представить новые цены на утверждение.
7. При обнаружении факта нарушения и при поступлении жалоб от населения в контролирующие органы (в устной или письменной форме) по п. 1-4 настоящего распоряжения. Комитету по охране природы (Попов М.С.) принять меры в соответствии с действующими законами.
8. УОВД (Павлов М.М.) при наличии нарушений со стороны водителей, занимающихся подвозом воды привлекать виновных к административной и уголовной ответственности.
9. ГИБДД (Зорин М.К.) осуществить проверку наличия соответствующих документов у водителей, занимающихся подвозом воды, при нарушении принимать меры административного взыскания.
10. ГПСЭН (Хохолова В.С.) принять меры по отзыву лицензий.
11. Управление экономики (Тарасова Н.И.) принять меры к привлечению административной ответственности согласно статьи 15 Закона РС (Я) «О государственном регулировании и контроле за ценами и тарифами».
12. Руководителям служб и учреждений установить номера телефонов доверия по устным жалобам от населения и довести через печать и телевидение.
13. Распоряжения опубликовать в местной газете и информировать население через ТРЦ «Нам».
14. Контроль исполнения возложить на управление экономики Администрации Намского улуса (Тарасова Н.И.)

Глава Намского улуса А. ЯДРЕЕВ

БЭБИЭСКЭБЭ - ЫАЛ ЭКОНОМИКАТА

Хатырык нэһилиэтин пенсионердарын ветераннарын уопсай мунһахтарыгар «Нэһилиэккэ дьизэ кэргэн экономикатын тупсары сорукартын туһунан» баһылык солбуһааччыта М.Н. Заровина дакылаата дьүүлэһилиннэ. Дакылаакка нэһилиэккэ биридиилээн ыаллар хаһаайыстыбалара төһө ыал сүөһүлээҕэ, оҕуруот, хорууппуй ыһытынан дьарыктанара, төһө дохуоту киллэрэрэ, инникитин ыал экономикатын тупсарыыга Президент М.Е. Николаев туруорбут сорукара кизгик ырытылынылар.

Хатырык нэһилиэтин пенсионердарын ветераннарын уопсай мунһахтарыгар «Нэһилиэккэ дьизэ кэргэн экономикатын тупсары сорукартын туһунан» баһылык солбуһааччыта М.Н. Заровина дакылаата дьүүлэһилиннэ. Дакылаакка нэһилиэккэ биридиилээн ыаллар хаһаайыстыбалара төһө ыал сүөһүлээҕэ, оҕуруот, хорууппуй ыһытынан дьарыктанара, төһө дохуоту киллэрэрэ, инникитин ыал экономикатын тупсарыыга Президент М.Е. Николаев туруорбут сорукара кизгик ырытылынылар.

Кэпсэтигэ 7 киһи кэпсэттэ. Кинилэр истэригэр баһылык Е.Н. Собакин, тыл ветераннара Н.П. Докторов, Т.П. Охлопков, И.И. Сивцев у.да. бааллар. Кинилэр ыал экономикатын тупсарыыга баар ыарахаттарга уонна өссө тугу

оҕуруохха сөптөөһөр тохтоотулар. Чуолаан, техника үгүс ыалга суоҕар, оттуур сир тийбэтигэр, сибиинньэ, көтөр иитэргэ аһылык суоҕар у.да. боппууостарга кэпсэтиллэр. Ол да буоллар кэтэх хаһаайыстыбаны сайыннарар, оҕуруот аһын, хорууппуй ыһытынан күүскэ дьарыгыгар, сүөһүтэ суох ыаллары сүөһүлүүр соругу туруоруулар.

Ветераннар «Кэтэх хаһаайыстыбаны сайыннарыыга эдэр ыччакка холбоур көрдөрүөхтээхтэр, үөрэттэриэхтээхтэр уонна бэйэлэрин оҕолоругар, сиэннэригэр онук нэһилиэтибэни хаалларыахтаахтар», — диэн өйгө-санааҕа киирэн тарҕастылар.

Николай Сивцев, нэһилиэк ветераннарын сэбиэтин председателэ

(Салгытыта. Итин 72, 74-75 №-гэ көр)

Улууска дуобат сайдыыта 200 сылыгар

Республикага дуобакка хамаанданан күрэхтэһиилэргэ улуус сүүмэрдэммит хамаандата мэлдьи кыттар. Улуус чыһин өр сылларга сүүмэрдэммит хамаандага кирисэн Иван Оконешиников, Петр Собакин, Егор Леонтьев, Александр Пахомова, Екатерина Прокопьева, Клим Сивцев көмүскээтилэр. 60-70-с сс. көрдөрүүбүт сэмэй, хабайар орто-тутар сыйдыбыппыт. Ол биричинэтинэн сүннүнэн 100 харахтаахха атыгыгарга сабырытарбыт буолар. Ол курдук, күрэхтэһиигэ 3 дуоскага нуучча дуобатыгар, икки дуоскага сүүс харахтаахха оонһуулар. «64»-хэ оонһооччулар көрдөрүүлэрэ үксүгэр 2-4 миэстэ буолар. Оттон 100 харахтаахха оонһооччуларбыт 6-9 миэстэттэн өнүйбэттэр. Түмүгэр уопсай көрдөрүү 5-7-с миэстэ.

Арай бастын дуобатчыттарбыт Александр Азаров, Розалия Егорова төрөөбүт улуустарыгар үлэли кэлиэхтэриттэн биридэ бастык сыйдыбыппыт, биридэ иккис, үһүс бириестээх миэстэлэргэ тиксибиттэр. Азаровыт Дьокуускайга кириэтирэн, эмиэ ортокулар көрдөрүгүр сыйдыбыт.

МЕЖДУНАРОДНОЙ ДУОБАТЫ ПРОПАГАНДАЛААБЫН

Сэттэ уонус сылларга Намна хаста да үрдүк, республиканской таһымнаах күрэхтэһиилэр буолталаабыттар, 1974 сыллаахха, олунньуга Международной дуобакка республика чемпионата ытыгылыбыта. Бу чемпионатка маастарга кандидаттар Николай Кычкин, Егор Билокин (иккиэн Мэнгэ-Хангалас), Егор Монастырев (Чурапчы) уонна 9 бастакы разрядтаахтар кыттыбыттар. Маастарга кандидат Егор Монастырев чемпионнаабыта. Намтан Степан Исаков, Егор Леонтьев, Ефим Прокопьев, Василий Еремеев кыттыбыттар. Михаил Пестерев судьяласпыта.

Улуус дуобаты таптааччылар 100 харахтаахха күрэхтэһиини аан бастаан көрбүттэрэ. Итинтэн сағаламьыта улууска международная дуобаты пропагандалааһын, күрэхтэһиилэри ытыгы. 1976 сыллаахха ытыгылыбыт бастакы чемпионатка Клим Сивцев (Маймаҕа) чемпионнаабыта. Кини 1977 сыллаахха иккин бастаабыта. 1978 сыллаахха ытыгылыбыт үһүс чемпионатка Нам селотун бастакы разрядтаах дуобатчыта Ефим Прокопьев чемпионнаабыта.

Ити сылларга Нам селотугар ытыгылар чемпионаттар, классификационной турнирдарга улуус киниттэн, педучилищттан, нэһилэктэртэн бачача элбэх дуобатчыт кыттар буолбута. Ордук Клим Сивцев, Ефим Прокопьев, Иннокентий Елисеев, Михаил Пестерев, Михаил Колесов, Михаил Афанасьев, Владимир Шапошников, Степан Исаков, Александр Пахомова, Егор Леонтьев, Анатолий Чириков, Лев Федоров, Тит Гуляев, Калистрат Еремеев, Иван Прокопьев о.д.а. умсугуйан дьарыктаннах быһылаахтара.

Ону баара «Урожай» ДСО очтообу салайааччылар 1979 сыллаахха «Дуобакка наһаа элбэх күрэхтэһии буолар, спорт атын көрүннэрин мэйһидири. Онон быһыгыттан календарнай былаанга эр дьон нуучча дуобатыгар чемпионаттарын итинэн хамаанданан күрэхтэһиини эрэ киллэрэбит» дьэн матыыптаан дьининэн «буортулаах дьаһалы» ылыгыттар. Туомастаһан, дьахталлар нуучча дуобатыгар итинэн международная дуобакка эр дьон чемпионаттарыгар дуобатчыттары үлэлэриттэн босхолотору бопсубуттара. Ол содулугар 1979 сылтан уонча сыл устата международная дуобакка чемпионаттар тохтотуллубуттара. Ити улахан охсуулаах буолбута.

Кэники дьэ өйдөнөн, 1989 сылтан календарнай былаанга киллэриллибэттэр. Дуобат бу көрүнэр чемпионаттар эр дьонго 1989, дьахталларга 1991 сылтан сыллата ытыгыллаллар. Республика атын улуустарыттан ырааһынан хааллыбыт. Ити эрээри, билигин эдэр ычат, ордук үөрэнээччилэр ылсан эрэллэриттэн уонна куһаҕана суох түмүгү көрдөрүлөрүттэн сылыктаахха сотору хаалыгыттан тахсар эрэллээхпит.

Ити быстах омсолоох практикага сигэнэн, улууска дуобат спорда сайдыытыгар райсовет спорткомитетын, «Урожай» ДСО, кэники

ВДФСО (Профсоюзтар Бүтүн Союзтаары добровольнай физкультурнай спортивной обществолора) ытыгыт элбэх өрүттээх үлэлэрин мэлдьэһэр хайдах да табыллыбат. Кинилэр сүрүннээн, салайан биэриилэринэн федерация үлэлээн-хамсаан кэллэрэ.

Биэс уонус сыллартан манна элбэх да киһи үлэлээн кэллэ. Спорткомитет «Урожай» ДСО председателлэрэ биридии-иккилии сыл үлэлээннэр туох улахан ситиһиэхтэри, үгүстэр быстах күннээһи үлээн үлүһүйэллэрэ биллэркөстөр өйдөбүлү хааларбатахтар. Дуобатчыттар спорткомитет председателлэриттэн Николай Егорович Делатов, Сив Петрович Ядрев, Тихон Ильич Карамзин, «Урожай» ДСО председателлэриттэн Егор Афанасьевич Эверстов, Геннадий Петрович Черноградский, Владимир Николаевич Шестаков уонна билигин улуус администрациятын спортка отделын сэбиэдиссэйэ Владимир Владимирович Ядрев үлэлэриттэн астыналар, үчүгэй өйдөбүллээхтэр. Кинилэр кэмнэригэр дуобат спорт биер маассабай көрүнүгүн быһытынан сайынна, нэһилииннээрэ биллэр миэстэни ылла.

Розалия Егорова биридэ чемпионнаабыта. Хамаандабыт үһүс миэстэлэммитэ. Ол күрэхтэһиилэргэ барытыгар судьялаабыт буолан, манньк үрдүк таһымнаах күрэхтэһиилэр дьон болҕомтотун улаханньк таппыттарын, улууска дуобаты пропагандалааһынга саҕа сүүрээни киллэрбиттэрин үчүгэйдик өйдүүбүн.

МААСТАРГА ТИРЭҔИРЭН СЭРГЭХСИИИ, ӨРҮТТҮҮ

1983-87 сс. улуус дуобакка федерациятын Розалия Егорова, Денис Федоров салайбыттар. Ити сылларга «Урожай» ДСО олохтообут «бэрээдэгинэн» хамаанданан

НАМ-ДУОБАТ ТҮҮ ҮЛГЭТЭ

ПССУОС уонна Саха АССР Министрдарын Сэбиэтин физкультура уонна спортка комитетын тэрийиилэринэн 1977 сыллаахха муус устарга Намна маастар нуормалаах турнир буолбута. Бу күрэхтэһиигэ 14 дуобатчыт кыттыбытыттан аҕына ССРС спордун маастардара, алтата маастарга кандидаттар этилэр. Маастарга кандидаттары экзаменны Москваттан спорт маастардара Ю. Павлов, С. Данилин, В. Тарохин, Московской уобаластан В. Кулешов, Саратов куораттан В. Новиков, Саха сирин маастардара Н. Саввинов, Ю. Прохоров, В. Никитчук кэлбиттэрэ. Күрэхтэспиттэрэ маастарга кандидаттар В. Петров (Сунтаар), Г. Гурьев (Дьокуускай), Н. Иванов (Ньурба), П. Собакин (Нам), В. Кононов (Аллайыаха), Ю. Дмитриев (Дьокуускай). Кинилэртэн Виктор Петров маастар нуорматын толорбута.

1977 сыллаахха, сэтиннигэ республика дуобакка чемпионаттара Намна буолбуттара. Эр дьон нуучча дуобатыгар чемпионаттарыгар 20 киһи кыттыбыта. Ол иһигэр ССРС спордун маастарга 4, маастарга кандидаттар 9, бастакы разрядтаахтар 7 этилэр. Билиги улуустан маастарга кандидат Петр Собакин, бастакы разрядтаахтар Петр Охлопков, Николай Соловьев, Ефим Прокопьев кириэтирэн. Түмүккэ 14 очколаах В. Петров (Сунтаар) чемпионнаабыта. Маастардар В. Жирков (Муома), П. Иванов (Сунтаар), бастакы разрядтаах И. Васильев (Мэнгэ-Хангалас) 12,5 очколаммытара уонна ити бэрээдэгинэн миэстэлэспиттэрэ. И. Васильев маастарга кандидат нуорматын толорбута. Петр Собакин 11 очколанан бэһис буолбута. П. Охлопков 8,5, Н. Соловьев уонна Е. Прокопьев 7,5 очколаммытара.

Эр дьон международная дуобакка чемпионаттарыгар Г. Мординов (Таатта) чемпионнаабыта, Ю. Прохоров иккис, В. Бараксанов

үһүс буолбуттара. Билиги Е. Леонтьевтыт разрядын бигэрэппитэ.

Дьахталлар международная дуобакка чемпионаттарыгар А. Аргунова (Покровская) 8 очколаах чемпионнаабыта. Итиччэ очколаах З. Саввина (Таатта) иккис, 7,5 очколаах А. Яковлева (Горнай) үһүс миэстэлэри ылбыттар. Александра Пахомова 6,5 очколаммыта, төрдүс буолбута. Шура бүтэһик турга очтообута Бүлүү педучилищтыгар үөрэнэр Мария Попова (билигин Көбөкөнгө олоор) хотторон кыайан миэстэлэспэтэ. Ол күрэхтэһиитин билигин да ахтар.

Кэники республика чемпионаттара уонна хамаанданан күрэхтэһиилэрэ иккилиигэ буолбуттара.

УЛУУСКА ДУОБАТ САЙДЫЫТА

Розалия Егорова биридэ чемпионнаабыта. Хамаандабыт үһүс миэстэлэммитэ. Ол күрэхтэһиилэргэ барытыгар судьялаабыт буолан, манньк үрдүк таһымнаах күрэхтэһиилэр дьон болҕомтотун улаханньк таппыттарын, улууска дуобаты пропагандалааһынга саҕа сүүрээни киллэрбиттэрин үчүгэйдик өйдүүбүн.

1983-87 сс. улуус дуобакка федерациятын Розалия Егорова, Денис Федоров салайбыттар. Ити сылларга «Урожай» ДСО олохтообут «бэрээдэгинэн» хамаанданан

күрэхтэһиилэр эрэ сыллата ытыгылыбыттар. Эр дьон «64» чемпионаттара 1985 сыллаахха буолбута, ол даһаны 9 кыттааччылаах. Оттон международная дуобакка күрэхтэһии, дьахталлар чемпионаттара олох тохтотуллубуттара.

Аҕыһах сыл доволонноон ылбыт кэммитигэр спорткомитет председателэ С.П. Ядрев дьаныардаах туруорсуутунан Ленинградтан спорт маастара Александр Азаров төрөөбүт улуунугар кэлитэ улахан сэргэхсийиини үөскэппитэ. Эдэр маастар бастайааннай үлэтин ситэ быһаарсыбакка да сылдьан, Намыгар тахсан таппыт спордун пропагандалаһыта. I Хомуустааҕар дуобаты сэргиир үөрэнээччилэри түмэн, куруһуок тэрийэн эрчийбитинэн барбыта.

Республика спорткомитета, дуобат федерацията (Кононов В.И.) быстах кэмгэ тренер хамаһын төлөөн үлэлэспиттэрэ, республика үөрэнээччилэрин сүүмэрдэммит хамаандатын старшай тренерин эбээһинэтин сүктэрибэттэрэ. Александр Намна бастайааннай үлэлир санаатын уларыппатаҕа. Ол үрдүнэн Дьокуускайдар Намнааҕы ДЮСШ-ға дуобат отделениетын аһарылымматахтара.

1987 сыл ахсынньыга улуус спорткомитетын председателэ С.П.Ядрев дуобат федерациятын сангардан тэрийбитэ. Федерация председателинин райсовет уопсай отделын сэбиэдиссэйэ Михаил Колесов, председатели солбуйааччыларын Гаврил Диодоров, Розалия

Егорова, эппизиттир секретарынан Василий Еремеев, чилиэннэринэн Николай Соловьев, Егор Леонтьев, Анатолий Никифоров, Александр Азаров, Марина Васильева, Владимир Шапошников, Тимофей Оконешиников, Афанасий Рехлясов, Петр Собакин, быһбардаммыттар.

Саҕа састаап оройуонга дуобаты сайыннары кэскиллээх былаан оңорон профсоюзтар ДФСОларын (Владимир Шестаков) календарнай былааннагар киллэртэрибэт. 1988 сыл сағаланы аҕытан ити былаанга көрүлүбүт дьаһаллар, күрэхтэһиилэр, болдьоммут көмигэр туолуулар ситиһиллибит. Нам селотугар, совхозтарга, училищеларга федерациялар саҕардыллыбыттар.

Хамаанданан күрэхтэһиилэр, чемпионаттар, классификационной турнирдар, табарысты көрсүүлэр тэриллибиттэрэ. Профсоюзнай тэрилтэлэр, совхозтар, тэрилтэлэр көмөлөрүнэн коллективтар элбэх дуобаты, спортивной чаһылары атылаһыттар.

Тренер Александр Азаров «Эрэл» дьэн республиканской спартакиадага Нам улуунун үөрэнээччилэрин хамаандатын киллэрбитэ. Кеша Лаврентьев (I Хомуустаах), Гриша Местников (Хамаҕатта), Варя Заровниева (Хатырык) састааптаах хамаанда 22 хамаандаттан тохсус миэстэ буолбуттара. 1988 сылга «Чудо шашки» республикатааҕы күрэхтэһиигэр кыттыбыт 7 оҕо бары иккис разряды толордулар. Улууска тэриллибит үөрэнээччилэр күрэхтэһиилэригэр нэһилэктэртэн 42 үөрэнээчи кытынна.

Нам селотунааҕы федерация (предс. Рехлясов А.А.) үлэтин холобур быһыытынан билиһиннэрбит. Дьону маассабайдык тардар инниттэн, культура оройуоннааҕы дуэтигэр кииннээн (дир. Р.Б. Кириллова) дуобат кулуубун үлэлэспитэ. Онон тренер А. Азаров график быһыытынан киһэ үлэ чаһын кэнииттэн бағалаахтары дуобат теориятыгар үөрэппитэ. Онон дьарыктаммыттар билигин бары бастакы разрядтаахтар, маастарга кандидаттар.

Тэрилтэлэр хамаанданан күрэхтэһиилэрин табан тэрийбитэ. Урут үстүү киһилээх хамаандалар кыттар буоллахтарына, ол сыл 6-лы киһилээх 12 хамаанда

күрэхтэспитэ. Элбэх дуобатчыт разрядтарын үрдэтиммиттэрэ. КСМК, улуспо, өрөмүөннүүр-тутар учаастак, «Техкоммунэнегро» курдук бөдөн тэрилтэлэр бэйэлэрин истэригэр чемпионаттары ытыгылар сағаламьыта.

Дьаныһан туруорсон райсовет исполкомун уонна КСМК (нач. Пинигин Н.М.) көмөлөрүнэн урут үлэс сити кирибэтэх дьэни ситэттэриэн, итиитин киллэртэриэн дуобат кулуубун астарда. Ол «Дебют» кулуупка дуобатчыттар киһэ үлэ чаһын кэнииттэн уонна өрөбүл күннэргэ дьарыктаналлар. Итиннэ 40-50 кыттааччылаах күрэхтэһиилэр ытыгыллаллар. Урут күрэхтэһиилэри элбэх көпсөтинэн кулуупка, библиотекага, окулаларга ыттар буоллаһытына, билигин күрэхтэһиилэр манна ытыгыллаллар. ДЮСШ дуобакка отделениета аһыллыаһыттан үөрэнээччилэр манна дьарыктаналлар. Ол иһин Афанасий Афанасьевич дуобатчыттар махталларын ылан ылар.

Александр Азаров быһаччы көмөгүнэн маастарга кандидаттар, сыллата элбиилэр. Бастаан утаа,

атын улуустар маастарга кандидат нуормалаах күрэхтэһиини ытыгы кинини ыгырдахтарына бэйэтин кытта 1-2 эдэр, күүстээх бастакы разрядтаахтары илдьэ баран күрэхтэһиилэрэ. Онук күрэхтэһиилэргэ Чурапчыга, Тааттага, Боронҕо кыттан эдэрдэрибт Гриша Местников, Лев Федоров, Кеша Лаврентьев, Аполлон Охлопков маастарга кандидат нуорматын толорбуттара. Кэники итинник таһымнаах күрэхтэһиилэри бэйэбит Намна ыттар кыахтаммыппыт. Ол күрэхтэһиилэргэ Петр Охлопков, Николай Соловьев, Егор Леонтьев, Анатолий Чириков, Иван Собакин, Петр Азаров, Семен Мокрошупов, Степан Исаков, Анатолий Бурнашов, Егор Собакин, Денис Федоров, Петр Большаков, Вася Прокопьев, Николай Ноев үүмүттэрэ. Киниэхэ эриччлэн, араас күрэхтэһиилэргэ кыттан Егор Петров, Николай Колосов, Григорий Егоров, Акулина Беляева, Лена Гаврильева, Жения Охлопкова, Дмитрий Николаев, Дмитрий Филиппов, Николай Баишев, Коля Петров маастарга кандидатка тийэ үүннүлэр. Үүнэр кыахтаах бастакы разрядтаахтар билигин да элбэхтэр.

Александр Азаров этии киллэриитинэн көбүлээһининэн «Ленин суола» хаһыат редакцията задачалары суоттаан күрэхтэһиигэ конкурс биллэрбитэ. Ону А. Азаров салайан ытыгыта. Итиннэ кыттыбыт элбэх киһи иккис, үһүс разрядтаммыттар. Кинилэртэн сорохтор салгы утумнаахтык дьарыктанан бастакы разрядка, маастарга кандидатка тийэ үүннүлэр. Бу көтөхтэн күрэхтэһиини - конкурсу билигин маастар Розалия Егорова салҕаан үлэлэтэр. 1999 сылга элбэх киһи иккис, үһүс разрядтаныйлар.

Республика сүрүннүүр тренерэ гроссмейстер А.Г. Азаров түбүктээх үлэтигэр бьыс булан, билигин да мэлдьи көмөлөһөр, сибээһин бьеспат. Кини Намнааҕы оҕо спортивной оскуолатыгар дуобат отделениета аһыллытыгар улахан өңөлөөх. Дьирээлэһэн туруорсубут барата туолбута уонна бэйэтэ бастакы тренеринэн үлэлээбитэ.

1991 сылга райсовет уопсай отделын сэбиэдиссэйэ М.Я. Колесов 70 сааһын туолан, бочуоттаах сыһыналанна барбыта. Михаил Яковлевич бэйэтэ көрдөһөн, ахсынньыга федерация председателин эбээһинэһиттэн босхоломмута. Федерация председателинэн Гаврил Гаврильевич Диодоров (киһээни оскуола директора) таллылыбыта, председатели солбуйааччынан кини онугар тренер Александр Азаров быһбардаммыта уонна республика сүрүннүүр тренеринэн ананан Дьокуускайга кириэр диэри айымнылаахтык үлэлээбитэ. Кини барытын кэниэ председатели солбуйааччынан Д.С. Федоров талыллан үлэлээбитэ.

Билигин үгэс буолан сыллата ытыгылар М.К. Аммосов бириһигэр, Егор Эверстов кэриһигэр классификационной турнирдар, дуобат фестивала А.Г. Азаров инициативатынан сағаламьыттар. Бу күрэхтэһиилэргэ республика күүстээх дуобатчыттара атын улуустартан ыгырыллан эмиэ кытталлар. Ити турнирдан элбэх разрядтаахтар иитиллэллэр. М.К. Аммосов бириһигэр күрэхтэһии улуус дьаһалтатын (урт райсовет) үбүлээһининэн Аммосовскай ааҕы көмигэр ахсынньыга, Егор Эверстов турнира Хатыг Арый нэһилигин администрацията спонсордааһыннан кыһынҕы сезон сағаланьыта алтынньыга эбэтэр сэтиннигэ ытыгыллаллар.

Кэники сылларга гроссмейстер А.Г. Азаров бириһигэр классификационной турнир улуус администрациятын (Д.Ф. Алексеев, А.Н.Ядрев) тэрийитинэн сыллата ытыгылар. Онон республика күүстээх дуобатчыттара — гроссмейстердар, маастардар ыгырыллан кытталлар.

Василий ЕРЕМЕЕВ (Салгытыта бэчэттэниэ)

Хаартыскалар: Маастарга кандидат Е.Р. Леонтьев, гроссмейстер А.Г. Азаров, маастарга кандидат А.Е. Охлопков.

